
**GEÇMİŞTEN YENİ BİR KAVRAM:
YEŞİL (EKO) GİRİŞİMCİLİK**

**NEW CONCEPT FROM THE PAST:
GREEN (ECO) ENTREPRENEURSHIP**

Ayşe GÖKÇEN KAPUSUZ* - Mustafa Fedai ÇAVUŞ**

Özet

Son yıllarda, çevre ve çevre ile ilgili meseleler, girişimciler ve araştırmacılar tarafından eskisinden çok daha önemli görülmektedir. Bugün, çevreye verdikleri zarardan dolayı petrol ve katı yakıt kullanımı giderek azalmaktadır. Tüm bu zararlı ve ekonomik olmayan faktörlerin yerine, artık daha temiz ve daha az zararlı hatta tamamen zararsız çözümler bulunmakta ve yeşili ve çevreyi koruyabilmek için genellikle yenilenebilir enerji kaynakları önem kazanmaktadır. Bu tür kaynak ve çözümlere, girişimcilerin talebi ve ilgisi de her geçen gün giderek artmaktadır. Bu sayede, adına yeşil girişimcilik denen ve birçok girişimci tarafından ilgi gören yeni bir girişimcilik türü ortaya çıkmıştır.

Yeşil girişimcilik, çevresel bozulmaları önlemeye yardımcı olacak unsurlardan biridir. Yeşil girişimciler, çevreyi kendileri için bir fırsat olarak görürler ve toplum refahını artırmak adına çevresel faaliyetlerde bulunurlar. Yeşil girişimciler ve yeşil aktiviteler, daha temiz ve daha yeşil bir dünya için bugünün değişen dünyasında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada, yeşil girişimcilik ile ilgili tanımlar verilmekte, yeşil girişimciliğin önemi vurgulanmakta, bununla birlikte yeşil girişimciliği etkileyen ve engelleyen faktörler üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çevre, Girişimci, Girişimcilik, Yeşil Girişimcilik, Ekogirişimcilik

Jel Kodları: M10, M14, M19

---

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü aysegokcen07@hotmail.com

**Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İİBF Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü mfcavus@hotmail.com

Abstract

In recent years, environment and environmental matters are seemed much more significant than before by the entrepreneurs and researchers.

Todays, petroleum and solid fuels' usage has gradually decreased due to the environmental damages.

Instead of all these harmful and uneconomic factors, now cleaner and less harmful even completely harmless solutions are found and renewable energy sources come into prominence in general to be able to protect green and environment. The demand and attention of entrepreneurs for these types of sources and solutions are gradually increased each passing day.

By this means, a new type of entrepreneurship has shaped which is called as green entrepreneurship and attracted attention by several entrepreneurs.

Green entrepreneurship is one of the factors which will help to prevent environmental deterioration. Green entrepreneurs consider the environment as an opportunity for themselves and engage in environmental activities on the purpose of public welfare.

In today's changing world, green entrepreneurs and green activities have an important place for cleaner and greener world. In this study, definitions related to green entrepreneurship are provided, the importance of green entrepreneurship is emphasized, in addition to this, impeding and influencing factors of green entrepreneurship are discoursed.

Key Words: *Environment, Entrepreneur, Entrepreneurship, Green Entrepreneurship, Ecopreneurship*

GİRİŞ

Günümüzün gittikçe çeşitlenen, globalleşen ve değişen dünyasında, çevre ve çevre sorunları insan faaliyetlerini yakından ilgilendiren temel unsur olma eğilimini sürdürmektedir. İşletmeler ve girişimciler, sürdürülebilir faaliyetler ve iş dünyasında ayakta kalabilmek adına temel unsurun kar elde etmekten ziyade, çevresel faaliyetlere yönelmek olduğunun daha çok bilincine varmışlardır. Gül (2007:9)'un da vurguladığı gibi, insanlığa hizmet etmek, sosyal yaşama katkıda bulunmak, sürdürülebilir performans için çalışmak, ancak doğa ve doğal yaşam var oldukça mümkün olacaktır.

Farklı disiplinlerde farklı çalışmalara konu olan girişimcilik kavramı, disiplinler arası birçok farklı tanıma sahiptir.

Bugün, yönetim, ekonomi, sosyoloji, psikoloji gibi birçok bilim dalının ilgi alanına giren girişimcilik; belirli riskler altında, yeni değerler oluşturmak adına, üretim faktörlerinin bir araya getirilmesi olarak tanımlanabilir.

Girişimcilik faaliyetlerine öncülük eden girişimci ise, bu riskleri üstlenen, ekonomik ve sosyal değerler ve faaliyetler geliştirmek için emek- sermaye- doğal kaynak ve kendisinden oluşan temel dört üretim faktörünü bir araya getiren kişi olarak tanımlanmaktadır (Kuratko, 2008:22).

Öte yandan girişimciler, sosyal ve ekonomik yaşamda fırsatların farkına varan ve bu fırsatları değer yaratacak fikirlere dönüştüren yenilikçi ve yaratıcı bireylerdir (Jones, 2007:136).

Yeni fırsatları gören ve vizyoner bir bakış açısına sahip olan girişimciler, sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik konularında yenilikçi ve toplum odaklı çalışabilen, sahip olduğu kaynakların sorumluluğunu üstlenen bireylerdir (Aykan, 2012:197).

Girişimcilik faaliyetleri, yeni ürün ve hizmetler üretmenin yanı sıra, mevcut ürün ve hizmetlerde yeniliğe gitmek, geri dönüşüm sağlamak amacıyla da hizmet eder.

Yapılan tüm faaliyetlerde, sosyal sorumluluk, topluma hizmet ve çevreye zarar vermeme esastır. Müşteri beklentileri doğrultusunda şekillenen bu çalışmalar, sektör ayırımına gerek duyulmadan ekonomik, sosyal ve çevresel şartları iyileştirmek için kurulan işler bütünü temsil etmektedir.

Aykan (2012:197)'in da vurguladığı gibi, toplum yararını gözeten ve beklentilere cevap verme amacı güden girişimcilik faaliyetleri, kalitenin yanı sıra artık toplum beklentilerine uygun çevre odaklı olma ve çevreye uyumlu mal ve hizmetler üretme eğilimi göstermektedir.

Bu noktada, ekoloji ve girişimcilik kavramlarını bir araya getiren ekogirişimcilik kavramı, çevreyi ve yeşili koruma ve sürdürülebilirlik adına yeşil işler gerçekleştirme, ekonomi ve çevreyi uyumlaştırma amacıyla hizmet etmektedir.

Bu bağlamda, gelecek kuşaklara aktarılacak en önemli kaynak ve miras çevredir.

Ekogirişimcilik ya da yeşil girişimcilik olarak dile getirilen bu faaliyetlerin temelinde sosyal sorumluluk ve farkındalığın yanı sıra, büyümenin temiz ve çevreyi koruyan yönde olması da yer almaktadır (Keskin, 2016: 287).

Bunoktada, çalışmamızın temelini oluşturan yeşil girişimcilik, birey ve toplum için değer yaratan girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirirken ekolojik ve sosyal ihtiyaçların birlikte düşünülmesi ve çevreye verilen zararın en aza indirilmesi hatta sıfırlanmasını amaçlamaktadır.

Çalışmanın ilerleyen kısımlarında yeşil girişimciliğe ve özelliklerine ayrıntılı olarak yer verilecek, yeşil girişimci bireylerin özelliklerine, yeşil girişimciliğin önemine ve onu etkileyen faktörlere değinilecektir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: GİRİŞİMCİLİK TEN YEŞİL GİRİŞİMCİLİĞE

Araştırmacılar tarafından derlenen çeşitli literatür çalışmalarında da görülmektedir ki, girişimcilik konusunda çok farklı tanımlar ve anlatımlar kullanılmaktadır.

Tüm bu derlemeler ve yapılan önceki çalışmalar ışığında, en bilindik ve en akılda kalıcı tanımıyla girişimcilik, birey ve toplum için fayda sağlayacak değişimler yapabilmek adına, ekonomik fırsatların yeni değerlere dönüştürüldüğü bir süreç olarak tanımlanabilir.

Ekonomik, bireysel, toplumsal ve çevresel şartları iyileştirmek için atılan yenilikçi adımlar, ekonomik sistemlerde değişimlere yol açmakta ve toplumsal fayda sağlamaktadır (Muzyka vd., 1995:352).

Sosyal sorumluluk bilinciyle hareket eden bu girişimcilik ruhu, ekonomik anlamda hizmet ettiği amaçların gerçekleştirilmesinde, toplumsal ve sosyal amaçları da göz ardı etmemek gerektiğinin bilincindedir (Keskin, 2016:286). Girişimcilik aslında rekabetçi iş dünyasında sergilenen bir tür davranış şeklidir.

Risk üstlenilen, yaratıcı faaliyetler içeren, büyüme odaklı bir davranış tarzını anlatmaktadır.

Farklı fırsatların yenilikle buluşturulduğu ve bireylere ve organizasyonlara sunulduğu stratejik davranış biçimini tanımlamak ve anlatmak için kullanılan girişimcilik kavramı (Schermerhorn, 2008:134), her geçen gün artan ve anlaşılabilir önemiyle bugünün iş dünyasında, işletmelerin “yeni” ile ayakta kalabilmeleri ve devamlı olabilmeleri hususunda başvurdukları bir yöntemdir.

Tarihsel süreç içerisinde, gün geçtikçe girişimciliğe yüklenen anlamlar ve tanımlar da değişiklik kazanmıştır.

Orta çağlarda, üretimi planlayan kişi olarak tanımlanan girişimciler, zamanla riski üstlenen, yaratıcı fikirler ortaya koyan, yeni icatlarla piyasaya yeni ürünler sunan veya var olan üründe yenilikler ortaya koyan bireyler olarak tanımlanmışlardır (Yurtsever vd., 2006:2).

Toplum yararını gözeterek, değeri olan bir ürünü ortaya çıkarma sürecinde zaman ve çaba harcayan, maddi ve manevi fedakârlıklarda bulunan, riski üstlenen ve başarısıyla kişisel tatmin elde eden kişi (Hisrich ve Peters, 1998:23) olarak tanımlanabilen girişimciler, toplum yararına hizmet etmekten mutlu olurlar ve başarısızlıklarından dersler çıkarmasını bilirler.

Türkiye yazınında henüz yeni bir kavram olarak nitelendirilen yeşil girişimcilik ya da ekogirişimcilik kavramı ise gün geçtikçe önem kazanmakta ve üzerinde araştırmalar yapılarak öneriler geliştirilmektedir. Çevresel girişimcilik olarak da adlandırılan bu yeni girişimcilik türü, çevresel şartları iyileştirmek adına kurulan yeni ve yenilikçi iş sektörünü temsil etmektedir.

Keskin (2016:286)'nın da vurguladığı gibi, genellenmiş ve kabul görmüş net bir tanımı olamamasına rağmen; Allen ve Malin (2008:829) yeşil girişimciliği tanımlarken, pazarda rekabet edebilmek adına geliştirilen işlerde çevresel değerleri bu işin bir parçası olarak görmek tanımını kullanır ve Volery (2002:547) de yeşil girişimciler için “çevre-bilinçli girişimci” ifadesini dile getirmektedir. Yeşil girişimcilik, çevresel değerleri, yeniliğin ve yaratıcılığın bir parçası olarak gören ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla (Özçalık ve Tezsürücü, 2012:277) toplum ve birey adına daha temiz işler yapma anlamına gelmektedir.

Sosyal ve toplumsal açıdan karşılaşılan diğer sorun ve problemlerin çözümünde yer alan yenilik olgusu şüphesiz çevre sorunlarının da çözümünde gündeme gelmekte, aktif ve etkili bir araç olarak kendini göstermektedir (McEwen, 2013:269).

Temiz bir büyüme sağlamak, sosyal farkındalık yaratmak ve çevreyi koruyan işler yapan işletmeler kurmak gibi çevre odaklı amaçlar belirleyen yeşil girişimcilik, çevrenin yaşam kalitesini artırmayı ve sürdürülebilirlik temelli çevreci çözümler üretmeyi de kendisine amaç edinmiştir.

İşte yeşil girişimciyi klasik girişimciden ayıran temel fark da zaten, iş ve faaliyetlerinin özüne koyduğu “çevre koruma hedefi”dir (Keskin, 2016:287).

Diğer girişimcilik türlerinde olduğu gibi, yeşil girişimcilikte de aktif sorunlara çevresel bir üslupla yaklaşmanın, sürdürülebilir çözümler bulmanın, pazardaki boşluğun çevreci çözümlerle kapatılmasını sağlamanın temelinde yine yenilik ve yaratıcı çözümler yer almaktadır.

Çevreye değer vermek ve korumak, gelecek nesillere yaşanabilir temiz bir çevre miras bırakmak, günümüzde hem bireyler hem de işletmeler için en temel esaslar arasında yer almaktadır.

Bu noktada, Aykan (2012:202)'nin de üzerinde durduğu gibi, gelecek nesillere karşı kendini sorumlu hisseden ve onların çevresel haklarını korumayı ilke edinen ve bu şekilde ekonomik ve sosyal kalkınmayı hedefleyen yeşil girişimcilik anlayışının başarısı öncelikle çevresel değerlerin benimsenmesi ve korunması ile mümkün olacaktır.

Ayrıca toplumsal ve sosyal anlamda çevre bilincinin gelişimiyle, tüketici konumundaki bireyler de satın aldıkları ürün ve hizmetlerin çevre dostu olup olmadıklarına dikkat edecek ve satın almaların çevreye olan etkileri konusunda bilinçlenerek yeşile daha ilgili ve önemli bir anlam yükleyeceklerdir (Akdoğan, 2003:65).

Dolayısıyla bugün girişimcilik faaliyetlerinde çevreyi bir tehdit unsuru olarak görmekten ziyade, bir fırsat olarak değerlendirmek, doğal çevrenin korunması ve daha sürdürülebilir bir gelecek arzusuyla ticari faaliyetlerin çekirdeğine ve bütününe çevreyi ve yeşili yerleştirmek esastır.

Bireylerin ve işletmelerin çevreye verdikleri zararları en aza indirmek, çevre sorunlarına çözüm bulmak ve sürdürülebilirliği sağlamak için yeni veya yenilenmiş süreçler, sistemler, teknolojiler kullanarak (Allen ve Malin, 2008:829), yeni ürün ve hizmet tasarımı, yeni örgütsel düzenlemeleri çevre odaklı ve çevreye uyumlu bir şekilde yapmak yeşil girişimciliğin temel amaçları arasında yer almaktadır (Keskin, 2016:287).

2. YEŞİL GİRİŞİMCİ VE YEŞİL GİRİŞİMCİLİĞİN ÖZELLİKLERİ

Daha önce de vurgulandığı gibi, girişimciliğin özünü yenilik oluşturmaktadır. Yeşil girişimcilik de bu yenilik çalışmalarını ve çabalarını

çevresel yönde kullanmayı ve değerlendirmeyi hedeflemektedir. Girişimciliğin özünde ve diğer girişimcilik türlerinde de olduğu gibi, yeşil girişimcilik de faaliyetlerde birtakım riskleri üstlenmeyi gerektirmektedir.

Kısacası yeşil girişimcilik, çevreye duyarlılığı ve faaliyetlerde çevre dostu olmayı vurgulayan bir girişimcilik türüdür. Keskin (2016:288)'in de vurguladığı gibi, çevreye duyarlı aktiviteler sergilemek, ürün, faaliyet, teknoloji ve süreçleri çevre odaklı ve çevre dostu bir yaklaşımla ortaya çıkarmak yeşil girişimciliğin en temel özelliğidir.

Ayrıca yeşil girişimcilik, çeşitli faaliyet ve sektörlerin, çevre odak noktasında bir araya gelmesine de öncülük eder.

Sürdürülebilir kalkınma ve yeşil gelecek hedefi, işletmelerin kuruluş aşamasındaki temel önceliğinin çevre ve çevresel duyarlılık olmasına en büyük katkıyı sağlamakta (Efeoğlu, 2014:104) ve bu sayede yeşile duyarlı faaliyetler sergileyen işletmelerin de sayısı her geçen gün artmaktadır.

Yeni fikirler ve yeni tasarımların çevre odaklı olması gerektiğini savunan yeşil girişimcilik; yenilenebilir enerji, geri dönüşüm, turizm, tarım gibi birçok alanla da bağlantı kurmaktadır (Keskin, 2016:290-291).

Girişimciliğin çevresel yenilikle bütünleşmesi sonucu oluşan yeşil girişimcilik faaliyetleri, her geçen gün artan dünya nüfusu ve beraberindeki tüketim olgusuna cevap verebilecek yeni teknoloji ve hizmetlerin ortaya çıkarılmasına öncülük etmektedir.

Çevreyi korumak için geliştirilen yeni teknolojiler ve bu teknolojiler sayesinde ortaya çıkarılan yeni ürün ve hizmetler, yeni iş kollarını da beraberinde getirecek ve bu sayede istihdam artışı sağlanacak (McEwen, 2013:270) ve gelecek nesiller için temiz ve sürdürülebilir bir tüketim (Keskin, 2016:291) anlayışıyla daha sağlıklı çevresel ortamlar bırakılabilecektir.

Hatta, Erden Özsoy (2016:52)'nin anlatımıyla, yakın gelecekte mavi yakalı iş görenlerin yerini yeşil yakalı iş gören kavramı alacaktır.

Yeşil girişimcilik kapsamındaki işler ve faaliyetler, çevreyi

korumayı temel amaç edinmiş, ekosisteme zarar verebileceği düşünülen her türlü faaliyetten kaçınılması gerektiğini savunan ve bu bağlamda geliştirilen işlerdir.

Çevreyi koruma amaçlı olarak geliştirilmiş her türlü faaliyet aslında yeşil girişimcilik kapsamında değerlendirilemeyebilir.

Çevreci amaçlar için zararlı maddelerin araç olarak kullanılması ve bunlarla temasın gündeme gelmesi durumunda, yeşil girişimcilik tam anlamıyla amacına ve tanımına hizmet etmemiş olacaktır. Bir işin yeşil girişimcilik kapsamında değerlendirilebilmesi için, bu işin sürdürülebilir kalkınmaya destek sağlaması, sürdürülebilir üretime katkıda bulunması, enerji ihtiyacını yenilenebilir kaynaklardan sağlaması, her alanda (inşaat, tarım, turizm, enerji ...vb.) çevresel kirlilik yaratmaması ve ekosistem çeşitliliğine zarar vermeksizin katkıda bulunması gerekmektedir (Sungur, 2011:154).

Yeşil girişimciler ise, yenilik yapan ve risk alarak faaliyetlerinde çevreyi iyileştirme ve korumayı amaçlayan (Schaper, 2010:13); doğal dengeyi korumaya yardımcı olan ve piyasa için yeşil odaklı ürün, hizmet ve teknoloji üretilmesine katkı sağlayan bireylerdir (Farinelli vd., 2011:42).

Bu bireyler, insan istek ve ihtiyaçlarına cevaplar ararken çevresel faktörleri de göz önünde bulundururlar ve sosyal sorumluluk bilinciyle hareket ederek, çevrenin korunmasına ve zarar verici faaliyetlerin engellenmesine de öncülük ederler.

Ekonomik açıdan tatmin olurken (Keskin, 2016:292), bir yandan da sosyal sorumluluklarını yerine getirmeyi kendine amaç edinen yeşil girişimciler, çevreye fayda sağlayacak ve gelecek nesillere miras bırakılabilecek yeşil işler tasarlarlar ve uygularlar.

Dolayısıyla da, hem birey hem de ülke ekonomisine pozitif destekler sağlamış olurlar ki girişimciler, ülkelerin ekonomik kalkınmaları için önemli birer faktördür.

Yeşil girişimcilerin bir diğer özelliği de, öncülük ettikleri çevresel amaçlara toplumu da özendirmeleridir.

Yeşil girişimciler sayesinde, çevreyi koruyucu faaliyetlere, ürünlere ve hizmetlere toplumun bakış açısı da değişmektedir. Bu sayede çevreye verilen önem ve değer artarken, bireylerin çevresel algıları da olumlu yönde bir değişim sergilemektedir.

Aykan (2012:199)'un da vurguladığı gibi, ekogirişimciler ya da yeşil girişimciler, faaliyetlerinde çevre odaklı olmayı ve çevreyi korumayı kendilerine temel amaç edinen ve “vizyonlarında çevreye geniş yer veren”, sosyal sorumluluk sahibi bireylerdir.

En önemli amaçları arasında doğal çevrenin korunması ve geleceğe aktarılması hususunda sürdürülebilir çevresel faaliyetler geliştirmek ve yeniliği çevreye odaklamak yer almaktadır.

3. YEŞİL GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Ekogirişimcilik ya da yeşil girişimcilik olarak adlandırılan çevreyi korumaya yönelik faaliyetler, işletmelerin kendisi dışında tüm paydaşlarını da ilgilendirmektedir ve karşılıklı etkileşimi ve iletişimi gerekli kılmaktadır (Schaper, 2002:12).

Böylesine geniş yelpazeli bir konunun da şüphesiz olumlu ya da olumsuz etkilendiği birtakım hususlar ve faktörler olacaktır.

Bunların başında bilgi eksikliği yer almaktadır. Benimsenen yeşil girişimcilik ve bu doğrultuda geliştirilecek çevresel faaliyetler hususunda bireyler gerekli ve yeterli bilgi donanımına sahip olmalıdırlar.

Piyasanın ve sosyal yapının iyi analiz edilmesi, pazar fırsatlarının doğru değerlendirilmesi, çevresel farkındalığın oluşturulması gibi kilit unsurlar teknik ve teorik bilgi birikimini gerekli kılmaktadır.

Öte yandan, yeşil girişimciliği sadece tek bir çevre ya da bölgeyle sınırlandırılması doğru değildir.

Etkili ve sürdürülebilir sonuçların alınabilmesi için Keskin (2016:289)'un da vurguladığı gibi farklı lokasyonlara sahip çevresel birçok aktör ve faktörün karşılıklı etkileşimi ve birbirlerine yakın koordinasyonu gerekmektedir.

Yanı sıra, finansal kaynak eksikliği de temel sorunlar ve kısıtlayıcı faktörler arasında yerini almaktadır.

Ancak her geçen gün çevreye duyarlı işletmelerinin sayısının artması da bu alandaki faaliyetler için teşvik edici unsur olmaktadır.

Yeni bir kavram olması ve henüz yeterince yaygınlaşmaması nedeniyle, yeşil girişimciliği destekleyecek ve finansal kaynak sağlayacak piyasa unsurlarının da yetersiz oluşu başka bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fakat hızla gelişen ve değişen teknoloji sayesinde yeşil iş, ürün ve hizmetin hızlı bir şekilde yayılması ve işletmeler arası rekabet unsuru haline gelmesi de bu konuda geliştirici bir unsur olarak gündeme gelmektedir.

Unutulmamalıdır ki, yeşil girişimciliği destekleyen ancak teknolojiye ayak uyduramayan işletme sayısı da günümüzde az değildir.

Aykan (2012:200)'ün de kaleme aldığı bu unsurları işletmeler açısından çeşitli sınıflara ayırmak da mümkündür.

Yeşil girişimciliği etkileyen işletme içi faktörler bulunurken; aynı zamanda işletme dışından gelen birtakım faktörlerin varlığı da göz ardı edilememektedir.

Yeşil girişimcilik faaliyetlerine odaklanan işletme sahipleri kadar, bu işe gönül verecek çalışanların da kişilik özellikleri önem arz etmektedir.

İnsan ilişkilerinde yetenekli, yeniliklere açık ve yaratıcı düşünebilen, çevre dostu olma gibi özelliklere sahip olan ve olması gereken girişimciler; çoğu zaman kendi inanç sistemleri, değerleri, bakış açıları ve mensup oldukları bazı gruplardan gelen baskılar nedeniyle de yanlış ve çevreye zarar verici girişimcilik faaliyetlerine yönelebilmektedirler (Kirkwood ve Waltson, 2010:208).

Ayrıca işletmelerin sahip oldukları çevresel değerler ve yeşile bakış açısı, rekabet koşulları da yeşil girişimciliği etkileyen faktörler arasındadır.

Müşteri tercihlerinin değişimi ve gelişen teknoloji ile yeni ürün üretimi zorunlu olmakta ve firmalar arasındaki rekabet her geçen gün hızla artmaktadır. Bu durumda yeşil faaliyetler gerçekleştirecek işletmeler ve girişimci ruha sahip bireylerin varlığı, işin uzman eliyle yapılmasına ve çevrenin sürdürülebilir değerlerle korunmasına destek olmaktadır (Pastakia, 1998:105).

Öte yandan, dış faktör olarak nitelendirilen çevreci baskı grupları ve sivil toplum kuruluşları, işletmeleri ve girişimcileri çevre odaklı düşünmeye zorlamakta ve faaliyetlerin çevresel etkilerini ve performanslarını şeffaflık içinde ortaya koymalarını ve açıklamalarını zorunlu hale getirmektedir (Akdoğan, 2003:74).

Çevre konusundaki düzenleme ve denetleme kurumları, müşterilerin yeşile olan ilgisinin artması ve tüketicilerin çevre dostu ürün ve ambalajlara yönelmesi de işletmelerin çevre odaklı girişimlerde bulunmasına yol açmaktadır.

Tüketicilerin anlık kısa dönemli düşünce ve tüketim anlayışının, çevre bilincinin etkisiyle yerini uzun dönemli düşüncelere ve tercihlere bırakması, çevreye zararı en az olan ürün ve hizmetlere yönelmeleri, davranışlarını çevreye duyarlı ve sosyal sorumluk içeren faaliyetlerle desteklemeleri (Üstünay, 2008:118) işletmeleri ve girişimci ruha sahip bireyleri çevreye duyarlı ve yeşil odaklı girişimlerde bulunmaları hususunda olumlu anlamda etkilemekte ve teşvik etmektedir.

Bu konuda kendileriyle aynı düşünen ortak çevreci değer ve inançlara sahip bireyler ve işletmelerle işbirliğine girmeleri yeşil girişimciliğin geleceği için önemlidir (Aykan, 2012:203) ve alınacak devlet desteği de ekogirişimcilikte rekabetin artırılması hususunda topluma ivme kazandıracaktır ve işletmelerin kendi ilke, değer, inanç, politika ve program uygulamalarını çevre odaklı hale getirmelerine zemin hazırlayacaktır (Akdoğan, 2003:74).

Bu konuda, yeşile gerçekten önem veren birey ve girişimci sayısının artıyor olması da umut vericidir. İşinde uzman bireylerin bu işi yapması ve bilinçli adımlar atması önemlidir.

Yeşil girişimciliğin yaygınlaştırılması ve öneminin anlaşılması açısından devlet desteği ve teşvikler de gerekmektedir.

Henüz bu konudaki yetersizlik ve eksiklik de ekogirişimciliğin gelişimine set vuran unsurlar arasında yer almaktadır (Keskin, 2016:290).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzün en önemli konuları arasında, çevrenin korunması ve temiz bir çevrenin gelecek nesillere miras bırakılması yer almaktadır. Çevrenin korunması da, tıpkı hor kullanılıp tahrip edilmesinde olduğu gibi şüphesiz insana bağlıdır.

Bireyler içerisinde yaşamlarını sürdürdükleri ve faaliyette buldukları çevrenin, en önemli miras kaynağı olduğunun farkına varmalıdırlar ve yeşili korumaya yönelik aktiviteler geliştirmelidirler.

Bu bağlamda ortaya çıkan her yeni atılım, yeniliği ve kaynak kullanımını da beraberinde getirecektir.

Yeniliğin öncüsü konumundaki girişimciler, attıkları her korumacı adımla diğer bireylere örnek olmalı ve teşvik edici roller üstlenmelidirler.

Girişimcilerin tek gayesi ekonomik kazanım değil; aynı zamanda içinde faaliyette bulunulan çevreyi ve sosyal yaşamı da korumak, geliştirmek ve geleceğe aktarmak olmalıdır.

Günden güne artan nüfus ve buna bağlı olarak artış gösteren insan istek ve ihtiyaçlarına çözümcü cevaplar geliştiren girişimciler, bunu yaparken çevreye zarar vermekten ve onu kötüleştirmekten kaçınmalıdırlar.

Toplumun yeşile ve yeşil üretime olan bakış açısının gün be gün olumlu yönde değişmesi ve bunun teşvik edilmesi, yeşil girişimciliğin gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Bu konudaki eğitim ve uygulamalar, toplumsal algılarda olumlu yükselmelere ve teşvik edici yeniliklere olanak sağlayacaktır.

Girişimcilik düşüncelerinde ve faaliyetlerinde, çevrenin ve

çevresel olguların birer tehdit olarak algılanmasının önüne geçilmesi; yeşil girişimciliğin teşvik edilmesi ve çevre bilincinin oluşturulmasıyla mümkün olacaktır.

Girişimciliğin temelini oluşturan yeniliğin, çevreye zarar vermeden ortaya çıkarılması ve çevreye öncelik verilerek faaliyetlerin planlanması ana amaç olmalıdır.

Bu noktada bireylerin günlük yaşamının temelini teşkil eden enerji ve enerji kaynakları konusunda çevremizde doğal haliyle yer alan yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim teşvik edilmeli ve çevre kirliliğini en aza indirgeyen kaynakların kullanımının yaygınlaştırılması esas olmalıdır.

Doğalgaz, güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi gibi çevreci kaynakların kullanımı ve teşviki, bugün sürdürülebilir yeşil girişimcilik faaliyetlerini destekleyici rol oynamakta ve gelecekte de oynamaya devam edecektir.

Bu da doğal olarak, enerjinin ve yeşilin korunması, geri dönüşümün önem kazanması, yeniden kullanılabilirliğin teşvik edilmesi, kaynak kontrolü ve ekonominin gelişimi gibi yaşamsal öneme sahip konuların gündeme gelmesini ve önemsenmesini beraberinde getirecektir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, Asuman (2002), Çevreye Duyarlı Yönetim Anlayışı ve İşletmecilik, Kayseri Ticaret Odası, Kayseri.

Allen, John; Malin, Stephanie (2008), “Green Entrepreneurship: A Method for Managing Natural Resources”, Society and Natural Resources, C: 21, S:9, s: 828-844.

Aykan, Ebru (2012), “Girişimciliğin Değişen Yüzü: Ekogirişimcilik”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 17, S: 3, s: 195-212.

Efeoğlu, Efe (2014), “Çevreci Açından Girişim: Eko-Girişimcilik”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C: 23, S: 1.

Erden Özsoy, Ceyda (2016), “Yeşil İşler ve İstihdam Olanakları

Üzerine Bir Tartışma”, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C: 8, S: 1, s: 51-59.

Farinelli F., Bottini M., Akkoyunlu Ş., Aerni P., (2011), “Green Entrepreneurship: The Missing Link Towards A Greener Economy”, ATDF Journal, C: 12, S: 3/4.

Gül, Zehra (2007), “İşletmelerde Üretim ve Çevreyi Bütünleştirmede ISO 14000 Yaklaşımı: Bir Alan Araştırması”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Hisrich, Robert; Peters, Michael, Entrepreneurship. Irwin McGraw-Hill, Fourth Edition, Boston, 1998.

Jones, Kent (2007), “Entrepreneurs in the Global Economy”, Entrepreneurship: The Engine of Growth, Ed. Maria Minniti, Greenwood Publishing, Westport, s.135-156.

Keskin, Sevtap (2016) “Yeşil Girişimcilik”, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, C: 7, S: 7, s: 285-294.

Kirkwood, Jodyanne; Waltson, Sara (2010), “What Motivates Ecopreneurs to Start Businesses”, International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, C: 16, S: 3, s: 204-228.

Kuratko, Donald (2008), Entrepreneurship: Theory, Process, Practice, South- Western Cengage Learning, USA.

McEwen, Thaddeus (2013), “Entrepreneurship as a Solution to Environmental Problems: Implications for College Level Entrepreneurship Education”, International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, C: 3, S: 5.

Muzyka D., de Koning A., Churchill N., (1995), “On Organization and Adaptation: Building The Entrepreneurial Corporation”, European Management Journal, Cilt:13, Sayı:2.

Özçalık Melih; Tezsürücü Didem (2012),”Enerjide Bağımlılıktan Yeşil Girişimciliğe: Türkiye Ekonomisinde, Yenilenebilir Enerji

Kaynaklarının Kullanımı”, 4. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Manisa.

Pastakia, Astad (1998), “Grass-Roots Ecopreneur: Change Agents for Sustainable Society”, Journal of Organizational Change Management, C: 1, S: 2, s: 157-170.

Schaper, Michael (2002), “Understanding the Green Entrepreneurship”, Greener Management International, C: 38, s: 3-12.

Schaper, Michael (2010), Making Ecopreneurs: Developing Sustainable Entrepreneurship, Ashgate Publishing Group, 2nd Edition.

Schermerhorn, John (2008), Management, John Willey & Sons, Inc., United States of America.

Sungur, Zerrin (2011), “Türkiye’de Yeşil Yakalı Mesleklerin Gelişiminde Güncel Eğilimler”, International Conference on Eurasian Economies, Session 2C, s: 154-159.

Üstünay, Muradiye (2008), “İşletmelerin sosyal sorumlulukları Çerçevesinde Yeşil Pazarlama Uygulamaları ve Kimya sektörüne Yönelik Bir İnceleme”, Trakya Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Volery, Thierry (2002), “Ecopreneurship: Rationale, Current Issues, and Future Challenges”, Conference Proceedings, Rencontres de l’Universite de St-Gall.

Yurtsever G., Atış C., Yurtsever Ş., (2006), Girişimcilik, Karahan Kitabevi, Adana.